

Premonstráti v Plzni

Wlastenecké museum v Čechách

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. II. Josef Vojtěch Sedláček, loajální vlastenec. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. 389–398.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405480>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Wlastenské museum w Čechách

1. Sedláčkova aktivita pro Wlastenské museum

Roku 1818 vzniklo v Praze *Wlastenské museum w Čechách*.¹ Provolání *An die Vaterländischen Freunde der Wissenschaften*, které 25. dubna roku 1818 vznik muzea oznamovalo, Josef Vojtěch Sedláček aktivně podporoval. Muzeum chápal jako přirozené národní centrum českého jazyka, kultury a vědy. Vyvinul velké úsilí na podporu jeho rozvíjejících se aktivit, již roku 1818 se stal jeho *dopisujícím, přispívajícím a sbírajícím členem*. Udržoval styky se zakladateli a mecenáši muzea, zejména s Kašparem hrabětem ze Šternberka² a Františkem Antonínem hrabětem Libštejnským z Kolovrat.

S Františkem Antonínem hrabětem Libštejnským z Kolovrat měl Sedláček blízký vztah, propagoval a oslavoval jeho aktivity. Vznik muzea přivítal ódou *Na Geho Excellencý Pána, Pana Frantisska Antonjna hraběte Kolowrata Libstteynského ...* [X-8] a [X-7]. Dal ji vytisknout a rozesílal ji po Čechách, Moravě i Slovensku, přednášel ji na nejrůznějších akcích a nabádal vlastence k promyšlené sběratelské činnosti.³

¹ O vzniku muzea pojednává jedna z podkapitol prvního svazku této monografie.

² Vzájemný vztah Sedláčka a hraběte ze Šternberka je charakterizován v knize Josefa Hanuše [Hš1], s. 218–220. Ve fondu [KMS] jsou uloženy dva Sedláčkovy dopisy Šternberkovi (z 16. 7. 1822 a 6. 3. 1824), které ukazují jeho zájem o vědu, český jazyk, kulturu a práci pro muzeum a národ, a ve fondu [JVS] dva Šternberkovy dopisy Sedláčkovi (z 27. 12. 1820 a 8. 3. 1832), které zmiňují Sedláčkovy všestranné aktivity pro muzeum.

O Šternberkových vědeckých zájmech, mezinárodních kontaktech s přírodovědci a spisovateli a o jeho postavení v naší vědě první třetiny 19. století viz např. [Ma3], [Ma4] a [Tyw].

³ Óda byla jednak otištěna v časopisu *Hlasatel český*, jednak vyšla jako samostatný tisk o rozsahu 8 stran. Titulní list rukopisu je přetištěn v knize [Hš2], viz s. 48e. Rukopis ódy je uložen ve fondu [JVS].

Z materiálů uložených ve složce [Ch-5] vyplývá, že Sedláček báseň složil na počátku června roku 1818, seznámil s ní hraběte Libštejnského z Kolovrat a nastínil mu své plány. Ten se 7. června 1818 v dopise plzeňskému krajskému hejtmanu Breinlovi rytíři von Wallerstern o Sedláčkových aktivitách pochvalně vyjádřil a požádal hejtmana, aby Sedláčkovi tlumočil dík a uznání. Hejtman toto přání splnil 11. června 1818. Úředně ověřené opisy dopisů jsou uloženy ve složce [Ch-5]. Dne 16. června 1818 hrabě Sedláčkovi poděkoval osobním dopisem za jeho aktivity pro muzeum a národ a 24. července 1818 mu zaslal osobní poděkování za tištěnou báseň. Ocenil Sedláčkovu práci pro rozvoj českého národa, jeho jazyka a literatury. Dopisy jsou uloženy ve složce [Ch-1].

Královéhradecký biskup Alois Josef Krakovský hrabě z Kolovrat ocenil 28. června 1818 osobním dopisem Sedláčkovu ódu na svého synovce hraběte Libštejnského z Kolovrat i jeho kázání na sv. Bartoloměje [X-1] a báseň *Na Plzeň* [X-9]. Přislíbil, že své přátele, kolegy a vlastence seznámí se Sedláčkovou tvorbou. Připomeňme, že biskup hrabě Krakovský z Kolovrat působil v Hradci Králové v letech 1815 až 1830, zasloužil se o rozvoj výuky českého

Dne 18. července 1818 poslal Josef Vojtěch Sedláček osobní dopis Františku Antonínu hraběti Libštejnskému z Kolovrat, do něhož vložil slavnostní vydání své ódy. Současně ocenil jeho snahy o rozvoj českého národa a roli šlechty v rozvoji vlasti, vědy a kultury. Připojil informaci o tom, že v plzeňském archivu našel listiny o Kolovratových předcích, které byly většinou napsány česky, byť Plzeňsko bylo podle Sedláčka značně poněmčené. V této souvislosti navrhl, aby byla v Plzni otevřena česká triviální škola. Dne 24. července 1818 hrabě Libštejnský z Kolovrat Sedláčkovi vřele poděkoval za jeho báseň a uvedl, že si velmi váží jeho nezměrné práce pro muzeum. Na návrh na vytvoření české triviální školy však nereagoval, nechal jej zcela bez odezvy. V následující kapitole uvidíme, že se Sedláčkovi s podporou hraběte Libštejnského z Kolovrat (a dalších) podařilo roku 1819 v Plzni a okolí zorganizovat otevření hned tří triviálních škol.⁴

Sedláčka neodradilo – ve srovnání s jinými vlastenci, např. s Josefem Jungmannem – že muzeum vzniklo jako *zemská*, nikoli jako *česká národní instituce*. Malá podpora českého jazyka, novočeské literatury a řízení muzea v německém jazyce (prohlášení, správa, jednání výboru, zprávy o činnosti apod.) byly však jistým zklamáním i pro něho. Věřil však, že se během času podaří situaci změnit, a proto ve prospěch muzea celý život horlivě pracoval. Během krátké doby mu dala historie za pravdu.⁵

jazyka a literatury v bohosloveckém semináři. Biskupské knihovně odkázal 795 svazků. Od roku 1830 do roku 1833 zastával funkci pražského arcibiskupa. Jeho episkopát byl postižen rozsáhlou epidemií cholery, proto byla řada klášterů přeměněna na provizorní nemocnice a pražské arcibiskupství se snažilo organizovat pomoc postiženým. Dopis je uložen v archivní složce [Ch-1].

⁴ Viz [Hš2], zejména s. 42–44.

⁵ O nepříliš pozitivním vztahu mladých vlastenců k muzeu viz např. [F1], zejména s. 528. Mladým vlastencům vadilo, že muzeum podporuje českou i německou vědu, historii a kulturu, toužili totiž po ryze české instituci. Situace se zlepšila až v polovině dvacátých let 19. století díky činnosti Františka Palackého.

O pohledu Čelakovského na *Wlastenské museum* vypovídá jeho nedatovaný dopis Kamarýtovi, v němž nešetřil kritikou muzea a nesvornosti Čechů:

Co jsme si dělali za nadějí od našeho tak vychváleného muzeum, ještě ani domu pro ně nemají, vše leží na hromadě – hrom to zboř! Němci nad tím vládnou, a hňupové chtějí by jim Čechové podružili. To mne mrzí. Snad se zjinačí. To nejhorší je, že žádný společný duch mezi Čechy nepanuje, co jeden staví, druhý boří, a tak to jde neustále, jeden turdohlavější než druhý. Kdypak jednou vybredneme? ([B1], s. 71, dopis viz s. 70–71)

Čelakovský měl sice pravdu, sám však svou ostrou kritikou, útoky a spory k rozdělování české vlastenecké společnosti značně napomáhal.

František Ladislav Čelakovský (1797–1852), český básník, spisovatel, literární kritik a překladatel, byl významným představitelem národního obrození první poloviny 19. století. Prošel řadou povolání (soukromý vychovatel, knihovník, redaktor, univerzitní profesor), stýkal se se zahraničními slavisty a s řadou českých vlastenců.

Josef Vlastimil Kamarýt (1797–1833), český katolický kněz, básník a vlastenec, působil v Táboře a později v Klokotech. Rozšiřoval své znalosti jazyků, sbíral lidové písně, překládal a psal básně, přispíval do nejruznějších časopisů.

Ve dvacátých letech 19. století se prohlubovaly boje o pravopis, vlastenci nešetřili osobní tvrdou kritikou, objevila se vzájemná udávání u cenzorů, problémy mezi *ypsilonisty* a *iotisty* se přenášely až na české purkrabství a do Vídně.

2. Ocenění Sedláčkových aktivit roku 1818

Kašpar Maria hrabě ze Šternberka podal 7. června 1818 zprávu muzejnímu výboru o své návštěvě Plzně a Rokycan. Uvedl v ní, že získal výjimečného spolupracovníka, Josefa Vojtěcha Sedláčka, který nabídl, že muzeu věnuje několik českých knih z vlastní osobní knihovny, bude na Plzeňsku pátrat po rukopisech a starých tiscích, chronologicky uspořádá listiny v plzeňském městském archivu, prohlédne farní knihovnu a knihovnu bývalého kláštera františkánů a pokusí se pro muzeum získat cenná bohemika. Hrabě ze Šternberka požádal nejvyššího purkrabího hraběte Libštejnského z Kolovrat, aby Sedláčkovi jménem muzejního výboru zaslal pochvalný list. To hrabě s radostí učinil 16. června 1818.

Poznamenejme, že při své návštěvě Plzně se hrabě ze Šternberka setkal se Sedláčkem, s krajským plzeňským hejtmanem Karlem Breinlem rytířem von Wallerstem a plzeňským purkmistrem Emanuelem Davidem.⁶ Sedláček při diskusi o práci pro muzeum navrhoval, aby byli oslofováni duchovní a městští úředníci, kteří nejlépe znají místní situaci.⁷

V této souvislosti připomeňme, že Sedláček navrhoval organizovat divadelní představení a akademie, z jejichž zisku by část prostředků mohla jít ve prospěch muzea. Jak víme z kapitoly věnované Sedláčkovým aktivitám spojeným s plzeňskými divadelními ochotníky a kočujícími divadelními společnostmi, uskutečnilo se v Plzni 11. května 1818 české představení *Osvobození Plzně od Táboritů roku 1434*, které připravili Sedláček, purkmistr David a plzeňští ochotníci. Třicet zlatých ze zisku bylo věnováno muzeu.

Během let 1818 a 1819 zaslal Sedláček do muzea dvě bedny starých českých rukopisů a tisků, daroval muzeu vzácnou *Kosmografii českou* z roku 1554.⁸

⁶ O Sedláčkově spolupráci s Davidem při hledání vzácných rukopisů a tisků v Plzni viz [V7].

⁷ Viz [Hš2], zejména s. 40, 42, 43.

⁸ *MDLIII Kozmografija Česká: To gest wypsánij o položenij Kragin neb Zemij y Obyčegijch Národuow usseho Swieta a Hystorygij podle Počtu Leth naněm zběhlých prwe nikdá tak pospolku w žádném Jazyku newidaná. Cum Gratia e[t] Priuilegio Sacre Regie Maiestatz, Praha, 1554, DCCCLXXXII stran.*

O Sedláčkových sběratelských aktivitách a darech pro *Wlastenské museum* viz [Hš2], zejména s. 40–43; viz též německy uveřejněné zprávy o činnosti muzea otištěné v novinách *Prager Zeitung* (8. 11. 1818 a 27. 4. 1819).

Sedláčkovu obětavou sběratelskou činnost pro muzeum a zejména jeho knižní dary zmínil roku 1880 Jan Ježek v [Jež], s. 13, a Jan Jakubec v [Jak], s. 423.

V knize [Du] je na s. 404–405 přehledná informace o starých plzeňských rukopisech a knihách spojených s církevními řády působícími v Plzni a na Plzeňsku. Z ní vyplývá, že Sedláček roku 1819 přiměl plzeňské vlastence a vedení města, aby do knihovny muzea věnovali rukopisy, které vznikaly od 15. století v souvislosti se školou u kostela sv. Bartoloměje a až do počátku století byly uchovávány v kostelní věži. Podle zápisu Václava Hanky, tehdejšího muzejního knihovníka, se jednalo o šestnáct rozsáhlých svazků. Stručná charakteristika některých rukopisů je uvedena na s. 404–405; z ní je patrné, že se jednalo o rukopisy obsahující díla s církevní tematikou, rukopisy užívané k výuce na latinských školách a literární díla plzeňských pedagogů a vzdělanců. Zdůrazněme, že Sedláčkův dar muzeu tyto rukopisy zachránil, neboť věž kostela sv. Bartoloměje byla roku 1835 zničena rozsáhlým požárem.

3. Roky 1819 až 1825

Po poradách muzejního sboru bylo v dubnu roku 1819 rozhodnuto, že pro jednotlivé kraje budou vybráni sběratelé, kteří obdrží speciální legitimaci, svolání o vzniku *Wlastenského museum* a zplnomocnění ke sběru finančních prostředků, vzácných rukopisů a tisků, předmětů a přírodnin pro muzejní fondy a knihovnu. Je doloženo, že Kašpar Maria hrabě ze Šternberka konzultoval výběr vhodných sběratelů s Josefem Vojtěchem Sedláčkem, který doporučoval duchovní a vlastence, tj. své kolegy, známé a přátele.⁹

Roku 1819 získal Sedláček od Františka Antonína hraběte Libštejnského z Kolovrat *list osvědčující*, neboli speciální zplnomocnění *ke konání cest a sbírání materiálů ve městech a vesničkách a na panstvích v celém království Českém*.¹⁰ Otvíralo mu dveře nejen k duchovním a světským představitelům, ale i k obyčejným lidem. Při svých cestách se jím prokazoval a vybízel k darům pro muzeum. Současně vysvětloval jeho poslání, a také to, kde a jak budou darované předměty vystaveny. Byl výkonným a obětavým sběratelem, na své náklady jezdil po Čechách a koordinoval spolupráci s jinými sběrateli. Jeho aktivita byla obrovská. Brzy se stal neaktivnějším a nejobětavějším z devětatřiceti pověřených muzejních sběratelů. Shromažďoval nejrůznější pamětihodnosti, sháněl pro muzeum i finanční podporu. K tomu účelu uspořádal v Plzni několik benefičních představení.¹¹

Kromě sběru knih, rukopisů a zajímavých artefaktů Sedláček úspěšně zajišťoval i prodej českých a německých publikací vydaných na náklady muzea. Jeho všestranné aktivity a výsledky jsou zmíněny ve zprávách o činnosti a úspěších muzea, které byly otištěny v novinách *Prager Zeitung*.¹² Zajímavá je zejména zpráva z roku 1819, která popisuje Sedláčkovu prázdninovou cestu po Čechách. Sedláček ji vykonal na své náklady, shromáždil řadu památek, našel nové podporovatele muzea a dohodl se na koordinaci prací s ostatními sběrateli.

O starobylých plzeňských rukopisech, nejstarších knihovnách spojených s kláštery a kostelem sv. Bartoloměje viz též [He3], [Hč] a [V14].

⁹ Více viz [Hš2], zejména s. 43–44. Seznam muzejních sběratelů byl otištěn ve zprávě uveřejněné v *Prager Zeitung* dne 2. července 1819. Sedláček je v ní uveden jako sběratel pro Plzeňsko.

¹⁰ O osvědčení viz [FM], s. 153. Zplnomocnění ke konání sběratelské činnosti ve prospěch muzea z 15. května 1819 podepsali jeho zakladatelé. V doprovodném dopise bylo upřesněno, o jaké exponáty má muzeum zájem, jak nakládat se získanými dary, jak je evidovat a zasílat nebo odevzdávat zakladatelům muzea.

Hrabě Libštejnský z Kolovrat, nejvyšší purkrabí *Českého království*, podepsal 16. září 1819 *osvědčující list*; jeho jméno a postavení dodalo sběratelskému úsilí výraznou autoritu. Zmíněné dopisy jsou uloženy v archivní složce [Ch-1].

¹¹ Sedláčkovu cestu v létě roku 1818 po Čechách ve společnosti Václava Krolmuse (1790–1861), českého vlasteneckého kněze, spisovatele, archeologa a sběratele lidové slovesnosti, popsal J. E. Sojka v knize *Naši mužové* [So]. O cestě, při níž navštěvovali faráře, spolužáky a přátele, diskutovali o literatuře a českém jazyce, sbírali pověsti a staré artefakty, zpívali, deklamovali a rozdávali literaturu, viz s. 55–56.

¹² Například 28. 11. 1819, 26. 3. 1820, 3. 5. 1821 a 13. 5. 1821.

V létě roku 1819 se Sedláčkovi během návštěvy Lysé nad Labem, kde žila jeho sestra, podařilo přesvědčit místní vlastence, aby uspořádali divadelní představení. Patronát nad ním převzala hraběnka Swéertsová-Sporcková, která zapůjčila zámecké prostory a uhradila náklady spojené s divadelním představením. Výnos z produkce ve výši 70 zlatých byl věnován na Sedláčkovu doporučení *Wlastenskému museum*. Ze zpráv víme, že na programu byla deklamace českého prologu, básní a ód; hlavní částí letního podvečera bylo provedení oblíbené veselohry *Berounské koláče*.¹³

Dne 3. listopadu 1819 Sedláček referoval na zasedání muzejního výboru o svých sběratelských zkušenostech z oblasti Hradce Králové. Sdělil, že mnozí majitelé starých českých knih je nechtějí ani ukázat, věnovat či prodat muzeu, neboť se obávají, že cílem sběratelské práce je jejich shromáždění a následné zničení. Tak špatná byla jejich zkušenost s církví a státem. Nebylo jednoduché obvyklé lidi přesvědčit o úloze muzea. Významnou roli v tomto procesu sehráli místní osvícení a oblíbení faráři.¹⁴

Sedláček se též spolupodílel na organizaci slavnostní akademie, která se uskutečnila v létě roku 1822 v Klatovech. *Wlastenskému museum* přinesla na jeho publikační aktivity 202 zlatých a 30 krejcarů. O této Sedláčkově aktivitě psal 7. července 1822 Vojtěch Nejedlý svému příteli Šebestiánu Hněvkovskému:

*Na sv. Petra byla v Klatovech musikální akademie pro Muzeum, kterou Sedláček zřídil. Asi 400 f shledal. Tím se zase zavděčí nejvyššímu p. purgrabímu. Nad něho nemohou mít ochotnějšího a horlivějšího sbírače, a proto si ho tak váží, nebo ho potřebují. ([J1], s. 3)*¹⁵

Václav Bolemír Nebeský (1818–1882), český obrozenecký básník, spisovatel, literární historik a překladatel, v *Dějínách Musea království Českého* [Ne2] uvedl (viz s. 17), že roku 1824 výbor muzea vysoce ocenil sběratelskou práci Josefa Vojtěcha Sedláčka a Josefa Liboslava Zieglera, toho času profesora teologie v Hradci Králové. Zdůraznil, že se jim na Plzeňsku a Královéhradecku podařilo sebrat více peněz než v ostatních českých krajích dohromady. Sedláčkovu aktivitu hodnotil takto:

Profesor Sedláček neobmezoval svou činnost ve prospěch musea jen na město a kraj Plzeňský, nýbrž podnikal, opatřen jsa listem úvěrným od nejvyššího purkrabího, o prázdninách na své útraty cesty po několika krajích českých, aby nové spojení si opatroval a vůbec pro museum působil. Jeho zprávy k ředitelství musea obsahují množství zajímavých podrobností k dolíčení tehdejšího duševního a společenského života v Čechách. V úředních zprávách o museu v „Pražských novinách“ děje se často chvalná zmínka o jeho zásluhách.

([Ne2], s. 17–18)

¹³ Více viz kapitola věnovaná Sedláčkovu vztahu k divadlu, viz též [Hš2], zejména s. 47.

¹⁴ Viz [Hš2], zejména s. 47.

¹⁵ Viz též Sedláčkův dopis z 16. 7. 1822 adresovaný hraběti ze Šternberka, který je uložen ve fondu [KMS]. Z něho vyplývá, že Sedláček hudební akademii připravil ve spolupráci s radním Krombholzem. Záštitu nad akcí převzal klatovský komisař Schindler.

Sedláček využíval všech svých kontaktů k získávání finanční podpory, sbírkových předmětů, podporovatelů muzea i předplatitelů české literatury vydávané muzeem. Dokládá to například jeho korespondence s Zieglerem,¹⁶ v níž se zmiňuje mimo jiné o tom, že se mu podařilo přemluvit Jana Hostivíta Pospíšila, slavného královéhradeckého tiskaře, aby muzeu věnoval 100 zlatých na podporu české literatury.¹⁷

Dopis Vojtěcha Nejedlého příteli Šebestiánu Hněvkovskému ze 14. března 1824 ukazuje, jak obětavě Sedláček pro muzeum pracoval:

Sedláček byl masopustní dni u mne a Vám se poroučí. Nového nic neměl; než právě dostal psaní od p. hraběte Sternberga, kde mu píše, že špatný obecný duch v Čechách panuje, jak to již dávno říkával, že pro Musaeum se málo peněz schází, kde jich tím více potřeba, že málo starých českých spisů se zasílá, že dokud živ jest, Museumu (!) klesnouti nedá, až v hrobě bude. Kdyby takových sbíratelů po Čechách více bylo jako Sedláček, že by se přec něco dalo dělati, ale u těch jen vlažnost, žádných zpráv o sobě nedávají a jen vždy je upomínati musí. Ovšem všecko pravda – ale v nynější čas přijde zase to k povážení, a byt i někdo láskou k vlasti shořel, ničehož obětovati nemůže ničehož nemaje.

([J11], s. 3)

4. Musejník

Když se roku 1826 začalo ve výboru muzea jednat o rozšíření publikačních aktivit, hledaly se cesty, jak zajistit dostatek finančních prostředků a nezatížit muzeum dluhy. Bylo rozhodnuto získat potřebné peníze pro vydávání publikací prodejem speciálních akcí, které po dobu tří let neponesou zisk, pak budou slosovány a část z nich bude vyplacena, ostatní se budou úročit pět procenty a postup se zopakuje. Bylo vydáno 160 akcí, každá na 25 zlatých. Zakoupilo je 52 osob a institucí; jednu si koupil Sedláček a jednu na jeho podnět česká čtenářská společnost ve Spáleném Poříčí.¹⁸

Roku 1827 začal pod vedením Františka Palackého vycházet *Časopis Společnosti vlastenského Museum w Čechách*,¹⁹ tzv. *Musejník*. Sedláček se stal jeho horlivým podporovatelem, předplatitelem a šířitelem.²⁰

¹⁶ Viz Sedláčkův dopis z 23. 2. 1819, který byl otištěn v časopisu *Lumír* roku 1857, resp. roku 1870 v časopisu *Světozor*. Viz [Ry1], s. 354–355, a [Ry2], s. 91.

¹⁷ Jan Hostivít Pospíšil (1785–1868), český tiskař, nakladatel a knihkupec, zakoupil roku 1808 v Hradci Králové tiskárnu, která se stala centrem vlasteneckých a obrozeneckých aktivit. Během krátké doby měla pobočky v Pardubicích, Chrudimi a Praze. Pospíšil vydal více než čtyři stovky knižních titulů, množství modliteb, duchovních a kramářských písní.

¹⁸ Viz [Hš2], zejména s. 137.

¹⁹ Od roku 1830 se časopis nazýval *Časopis českého Museum*, od roku 1855 *Časopis Musea Království českého* a od roku 1923 *Časopis Národního musea*.

František Palacký (1798–1876), historik, politik, spisovatel a významný organizátor českého vědeckého, kulturního a politického života, vedl *Musejník* v letech 1827 až 1837.

²⁰ Všestranně Sedláčkově nasazení pro muzeum dokládají i jeho dopisy Václavu Hankovi z dvacátých a třicátých let. Ukazují, že pro *Musejník* zasílal příspěvky přátel a kolegů, a pro muzejní sbírky nejrůznější předměty – knihy, rukopisy, zvířata na vycpání, lidové písně atd.

Z korespondence s Františkem Palackým z prosince roku 1826 vyplývá, že se Sedláček pokusil na Plzeňsku získat větší počet předplatitelů *Musejníku*, ale nebyl příliš úspěšný. Proto se rozhodl, že odebere za své prostředky 50 výtisků prvního čísla (dva pro sebe, dalších 20 předplatí hned – pro tyto výtisky získal předplatitele – zbytek si vezme do komise, pokusí se je prodat a peníze zašle do muzea).²¹ K prvnímu dopisu připojil speciální provolání ke vzniku *Musejníku* a doporučil, aby bylo otištěno pod jeho jménem. Zdůraznil, že by to posílilo jeho pozici na Plzeňsku a mohlo vzbudit zájem čtenářů. Navrhoval logicky propracovaný program časopisu a jeho odborné zaměření. Palacký však jeho náměty nevyužil. Sedláček v dopisech mimo jiné ocenil, jak moudře Palacký rediguje časopis, jak získává autory i čtenáře. Zcela jiného názoru však byli Hanka, Jungmann, Čelakovský a Vinařický. Ti měli pocit, že autoři nejsou kriticky vybírání, že jim chybí sebekritičnost, že příspěvky nejsou dobře recenzovány, že některé recenze či reakce na ně jsou příliš osobní, některé příspěvky jsou jazykově nedostatečně vybroušené, napsané starým jazykem, že slovní zásoba i gramatika je příliš poplatná tzv. „ypsilonistům“, tj. staromilcům. Předpokládali, že časopis bude mít problémy a zanikne jako mnohé jiné. Historie ukázala, že se mýlili. Spory o jazyk byly nakonec překonány a *Musejník* se stal předním českým odborným časopisem.²²

Sedláček roku 1827 písemně informoval Palackého o získávání předplatitelů pro *Musejník*. Upozorňoval, jak je to namáhavá a nevděčná práce a jak malý zájem má česká společnost o české časopisy. Pravidelně uváděl, kolik časopisů prodal, kolik zasílá peněz apod.²³ V dopise z 22. listopadu 1827 si Sedláček Palackému postěžoval, že s rozprodáváním je velký problém, neboť farářům je pražskou arcibiskupskou konzistoří důrazně doporučeno odebírat *Časopis pro katolické duchovenstvo* a při malém množství financí jim již nezbyývají prostředky na nákup jiných časopisů a novin, byť by o ně měli zájem. Sedláček se rozhodl podpořit *Musejník* tím, že jej bude šířit mezi svými studenty českého jazyka, a to tak, že časopis začne používat jako moderní čítanku. Již 15. ledna a 13. února 1828 Palackému s nadšením oznamoval, že to byl dobrý nápad, neboť se mu podařilo rozprodat velkou část prvního ročníku a brzy bude moci zaplatit odebrané exempláře. Zdůrazňoval, že za rozšiřování časopisu nemá žádnou odměnu, pouze mnoho starostí, práce a výdajů. Z výše uvedeného je zřejmé, jak velikou snahu Sedláček vyvinul, aby *Musejník* nezanikl. Korespondence rovněž dokládá, jak obtížně si české časopisy klestily cestu mezi své čtenáře.

Sedláček díky svým osobním kontaktům a možná i svému osobnímu kouzlu získal významné předplatitele *Musejníku* (např. kněžnu Thurn-Taxis, plzeňského krajského hejtmána, plzeňského purkmistra, magistrátní úředníky, fran-tiškánského kvadrana apod.), ale též plzeňské měšťany a studenty. Snažil se jejich vztah k časopisu posílit i tím, aby v něm byla jejich jména otištěna

²¹ Jedná se o dopisy z 1. a 19. prosince 1826. Sedláčkova korespondence s Palackým z roku 1826 je zmíněna v [Hš2], s. 341 a 357. Část korespondence se dochovala ve fondu [JVS].

²² Více viz [S1], zejména s. 99–101, resp. [Hš2], s. 340–342, 357.

²³ Dopisy ze 17. března, 23. března a 11. července roku 1827.

v seznamech předplatitelů nebo podporovatelů. Někdy ho však jeho hledání předplatitelů dostávalo do problémů. Významní a mocní předplatitelé někdy zapoměli předplatné uhradit a Sedláček si netroufal je upomínat, jindy se studenti dostali do vážných finančních problémů a nebyli schopni předplatné zaplatit. Za všechny pak Sedláček platil a trpělivě čekal, až mu dlužné částky uhradí na splátky. Nechtěl ztratit žádného zájemce o časopis.

V úvodu prvního čísla *Musejníku* vyšla Sedláčkova oslavná báseň na císaře Františka I.²⁴ Do druhého a třetího čísla připravil vyličení své cesty do Řezna, kterou podnikl o velikonočních svátcích roku 1826.²⁵

Zdůrazněme, že česká cestopisná literatura byla tehdy dosti chudá a jen velmi pomalu se rozšiřovala. Většinou se jednalo o kratší práce, které přibližovaly krásy evropských zemí (Sasko, Bavorsko, Francie, Anglie, Itálie), měst (Řím, Lurdy, Řezno) a hor (Alpy). Nejčastěji byly otiskovány v časopisech na pokračování.²⁶

V druhém čísle *Musejníku* byl otištěn Sedláčkův krátký článek *Podivné widěnj* [X-50], který zajímavým způsobem čtenářům vysvětlil, co je fata morgana a jak se projevuje. V letech 1857 až 1882 byl znovu otištěn v pěti vydáních *Čítanky pro třetí třídu nižšího gymnasia* [Ji1], kterou připravil Josef Jireček.²⁷ Sedláčkův článek zde byl uveden jako vzor populárního textu objasňujícího zajímavý přírodní úkaz.

Sedláček se snažil pro *Musejník* získávat zajímavé autory. Dne 22. června 1827 zaslal Palackému práci, kterou sepsala kněžna Thurn-Taxis. Vyjádřil jistou pochybnost, zda bude otištěna, a nabídl se, že by ji upravil a připsal vysvětlující úvodní slovo. Prosil o rychlou odpověď, neboť plánoval cestu do Řezna, kde by vše s kněžnou projednal.²⁸

V letech 1828 až 1836 již Sedláček žádnou práci v *Musejníku* nepublikoval. Mohlo to být způsobeno ochladnutím jeho vztahů s pražskými vlastenci,

²⁴ *Hlas Čechie ke slavným gmeninám G. M. Cjsaře Frantisska I. dne 4. řjgna 1826 pronessený od prof. Sedláčka* [X-48]. V dopisu z 13. února 1828 se Sedláček Palackého ptal, kdo kritizoval jeho báseň na oslavu císaře a jaký problém vyvolala. Nepodařilo se zjistit, na co Sedláček reagoval, resp. jak Palacký odpověděl.

²⁵ Viz *Zlomky z popsánj cesty do Řezna, léta 1826 vykonané ...* [X-49]. Sedláček o svém plánu publikovat popis cesty do Řezna informoval Palackého v dopise ze 4. 3. 1827. K dopisu z 16. 6. 1827 přiložil druhou část líčení své cesty do Řezna a prosil Palackého, aby článek upravil a podle potřeby případně zkrátil. Roku 1880 uvedl Jan Ježek v knize [Jež], s. 39, Sedláčka mezi autory české cestopisné literatury první třetiny 19. století.

²⁶ Oblíbeným rozsáhlým cestopisem byla práce *Miloty Zdirada Poláka Cesta do Itálie*, viz Dobrosław aneb rozličné spisy povůgjcýho a mysl obweselugjcýho obsahu in řeči wázané y newázané 1(1820), svazek I., s. 3–100, svazek II., s. 3–110, svazek III., s. 3–48, svazek IV., s. 3–34, 2(1821), svazek I., s. 3–48, svazek II., s. 3–26, svazek III., s. 3–28, svazek IV., s. 3–26, 3(1822), svazek I., s. 3–42, svazek II., s. 5–26, svazek III., s. 3–25. Její autor Matěj Milota Zdirad Polák byl Sedláčkovým přítelem.

²⁷ Josef Jireček (1825–1888), český etnograf, literární historik a vydavatel staré české literatury, se zapojil do rakouské politiky jako ministerský úředník, poslanec *Českého zemského sněmu* a *Říšského sněmu*. V letech 1870 až 1871 byl ministrem kultu a vyučování, přispěl k získání rovnoprávnosti národních jazyků v rakousko-uherské monarchii.

²⁸ V *Musejníku* kněžnina práce otištěna nebyla, pravděpodobně se Palackému nelíbila.

ale také tím, že časopis dobře prosperoval a získal dostatek přispěvatelů a odběratelů. Sedláček se tak mohl věnovat aktivitám, které byly důležité pro plzeňský region.

5. Dary Plzně Wlastenskému museum

Nemáme mnoho autentických důkazů, jak Sedláček získával podporu pro muzeum a jak spolupracoval s jeho vedením a kustody. V plzeňských pamětech Martina Hrušky [Hr] je mezi významnými událostmi roku 1833 popsáno předání několika starých válečných zbraní a vojenské výstroje, které byly v majetku Plzně a pocházely z rozsáhlé plzeňské zbrojnice. Akce byla podniknuta na základě dopisu, který Sedláčkovi zaslal 3. července 1833 Václav Hanka.²⁹ Žádal v něm o konkrétní předměty, které hodlal vystavit v tzv. etnografické sbírce muzea. Sedláček žádost velmi rychle a úspěšně vyřídil. V Hruškových pamětech [Hr] je uvedeno, že již 6. července 1833 magistrát Hankově žádosti na Sedláčkovu doporučení vyhověl.³⁰ Nedovedeme si představit, jak dlouho by vyřízení podobné žádosti trvalo dnes i s použitím moderních komunikačních technologií. O daru plzeňských měšťanů se lze dočíst i v [Sil2]:

Z Plzně do matičky měst putoval pár železných bot a rukavice, jedna přilba a poprsník, dvě železné hnátnice (ochrana holení), sedlo, dvě kopí, ruční puška a brnění pro koňskou hlavu. Pražané sháněli ukázky staré zbroje, neboť do expozice měl zavítat sám císař pán a oni se chtěli ukázat v co nejlepším světle.
([Sil2], s. 117)

Připomeňme, že Sedláček se od vzniku *Wlastenského museum* snažil shánět v Plzni i jejím okolí co nejvíce kvalitních památek a zajistit jejich bezplatné darování do Prahy. Souviselo to s tím, že ve dvacátých a třicátých letech 19. století mnozí čeští vlastenci zastávali názor, že regiony a města nemají zakládat vlastní muzea, protože bude lepší vybudovat jedno velké reprezentativní národní muzeum. Plzeň díky této Sedláčkově aktivitě přišla o cenné rukopisy, prvotisky, staré knihy, husitské zbraně apod. V pražských sbírkách však o ně bylo dobře postaráno.³¹

Idea jediné národní instituce se začala vytrácet ve čtyřicátých letech 19. století. Roku 1849 začal Josef František Smetana prosazovat názory, aby v Plzni vzniklo městské muzeum, aby nezahynuly místní památky, aby se povzneslo vlastenectví, aby se lidé mohli seznamovat s regionální historií v místě svého bydliště.³² Horoval pro to, aby město chránilo své cenné stavby, nedovoľovalo

²⁹ Václav Hanka (1791–1861), spisovatel, básník, jazykovědec, literární historik, ale také schopný falzifikátor, pracoval řadu let jako knihovník, archivář a kustod historických sbírek pražského muzea. Proslavil se jako editor staročeských a staroslověnských památek, Sedláček s ním byl pravidelně v kontaktu.

³⁰ Viz [Hr], o daru včetně jeho složení viz s. 328, kde je také uvedeno znění Hankova dopisu. Viz též [Fý] a [Sň2].

³¹ Více viz [Lá15].

³² Více viz [Lá15]. V [Mv1], s. 48, je uvedeno, že první pokusy o zřízení muzea v Plzni

jejich bourání, a především aby návštěvám jako dary a prezenty nebyly dávány vzácné a cenné historické artefakty. Jeho snem bylo, aby významné památky byly soustředěny v jedné sbírce a zpřístupněny všem zájemcům ke studiu, vzdělávání a poučení, ale i pro zábavu. V porevolučním čase však se svou snahou neuspěl. V padesátých a šedesátých letech 19. století se v Plzni uskutečnily různé pokusy institucí (např. obchodní komora) i jednotlivců (např. Hugo Jelínek)³³ založit muzeum. Nevedly však ke zdárnému cíli. Teprve roku 1878 vznikl *Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni*, který si mimo jiné vzal za cíl otevřít městské muzeum. V listopadu 1878 městská rada přijala návrh na zřízení muzea, tzv. *Obecního muzea pro město Plzeň a západní Čechy*, které bylo umístěno do prostor premonstrátského gymnázia (místnosti v bývalém klášteře dominikánek, které však byly vlhké a nevhodné). Spolku se podařilo zachránit řadu městských památek. Muzeum mělo při svém vzniku čtyři základní odbory – průmyslový, přírodovědecký, archeologický a historický. Chtělo se věnovat činnosti sběratelské, vystavovací a záchranné.³⁴

Sedláčkova práce pro *Wlastenské museum* nebyla jeho hlavní aktivitou. Přesto byla velmi důležitá, přinášela mu známost a vážnost mezi pražskými vlastenci a historiky. I v ní se odrážela jeho schopnost komunikovat s lidmi a získávat je pro dobrou věc. Sedláček patřil v první třetině 19. století k nezámožné, tzv. lidové složce zakladatelů muzea, bez níž by jeho rozvoj nebyl vůbec možný.

jsou spjatý s aktivitami Josefa Vojtěcha Sedláčka a Josefa Stanislava Zaupra. Zauper, jak víme z kapitoly o plzeňských školách v prvním svazku této monografie, vybudoval ve čtyřicátých letech 19. století školní muzeum přístupné i veřejnosti. Sedláček aktivně pracoval pro pražské *Wlastenské museum*; jeho výraznější činnost vedoucí ke vzniku plzeňského muzea se nepodařilo doložit. O Smetanovi a jeho snahách zachránit plzeňské památky a vytvořit kvalitní muzeum v Plzni viz [Sc30], s. 207–208.

³³ Hugo Jelínek (1834–1901), starší bratr Alfonse Eduarda Jelínka, profesora gymnázia v Plzni a člena tepelské kanonie, byl významným českým cukrovarníkem, vynálezcem, průmyslníkem a politikem, který žil v šedesátých letech 19. století v Plzni a připravoval výstavbu cukrovarnického závodu evropského významu. Projekt roku 1874 zkrachoval pro špatnou cukernatost dodávané řepy. O životě Hugo Jelínka viz [MK1], s. 78–79, jeho podrobný nekrolog byl uveřejněn v *Prager Zuckermarkt* 20(1901), č. 79 z 10. 4., s. 1.

³⁴ Dne 21. října 1888 obecní zastupitelstvo přijalo návrh Josefa Čipery, aby byla pro muzejní účely postavena budova, která by spojila historické sbírky a umělecko-průmyslové sbírky. S projektem, za který mělo město vynaložit 80 tisíc zlatých, nesouhlasila řada zastupitelů. Problémy musel řešit až *Český zemský sněm*. Dne 7. listopadu 1888 bylo původní městské muzeum rozděleno na dvě instituce – *Západočeské umělecko-průmyslové muzeum* a *Městské historické muzeum*. Aktivity obou muzeí za roky 1878 až 1895 jsou popsány v [216], s. 39–41. Zde je však chybně uvedeno, že rozdělení muzeí nastalo již roku 1885.

Vypracování návrhu projektu bylo zadáno architektu Josefu Škorpilovi (1856–1931). Hrubá stavba byla dokončena během dvou desetiletí, na vnitřní výzdobě se podíleli tehdejší přední umělci. Velkolepá budova plzeňského muzea byla slavnostně otevřena 13. července 1913 a opětovně spojila sbírky obou muzeí. Až po více než půl století se naplnil Smetanův sen mít v Plzni reprezentativní muzeum, které bude pečovat o lokální památky a historii. O vývoji muzejnictví v Plzni viz [FM] a [Sc34].